

Filosofieren

in de klas

Welkom!

Spreekplezier:

De rol van taal bij filosofieren met kinderen

Vredenburg Utrecht, 24 maart 2022

Even voorstellen...

Praktisch filosoof/gecertificeerd mediacoach/adviseur & trainer

Ik ben adviseur en trainer bij organisaties, expertises:

- ethiek en de digitale transformatie én
- sociale veiligheid & polarisatie.

Ik filosofer daarnaast met plezier op scholen en elders met kinderen, jongeren en volwassenen.

Geef mediawijsheidlessen...

...en ben programmamanager van de *Week van de Kinderfilosofie*.

Doel van de workshop

Op een interactieve manier (nader) kennismaken met filosoferen met kinderen en hoe taal daarin een rol speelt.

Top 3 van vandaag:

1

Relatie taal & filosoferen

2

Filosofisch gesprek -v- kringgesprek

3

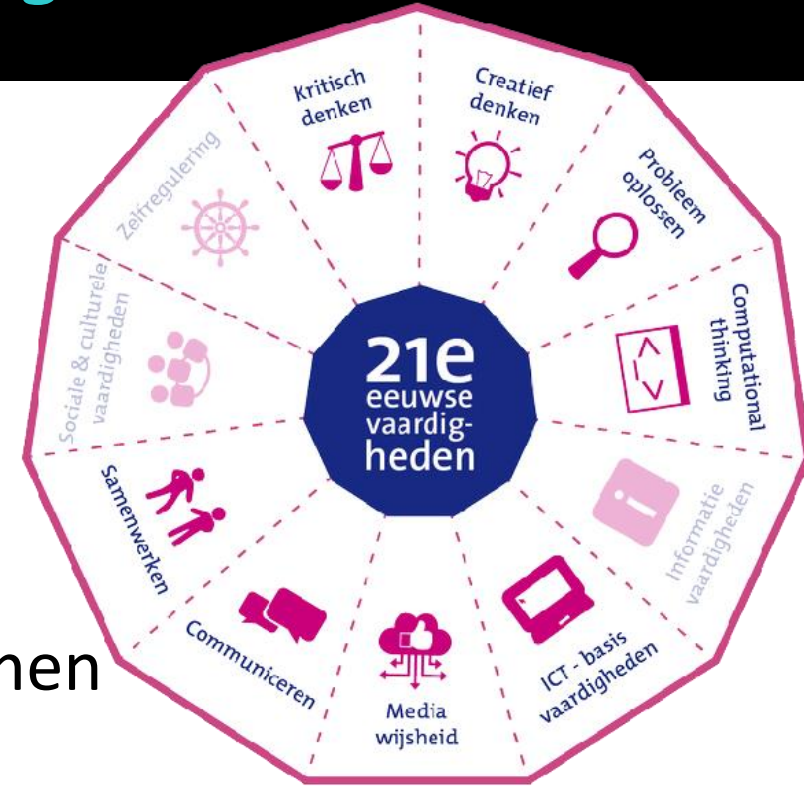
Hoe pak je het aan?

Filosoferen... een 21st Century Skill

Waarom filosoferen (kritisch denken)?

- Je leert je zelfstandig te verhouden tot (maatschappelijke) ontwikkelingen
- Je leert dingen niet als vanzelfsprekend aan te nemen
- Je leert je te verhouden tot anders-denkenden / andere culturen (letterlijk: 'open mind' en multiculturele samenleving)
- Andere vraagstukken vragen om andere oplossingen (milieu, media, ...)

En kinderen...

- Krijgen meer **zelfvertrouwen**
- Leren goed naar elkaar te **luisteren**
- Scherpen **vaardigheden** aan, zoals redeneren, begrip van het onderscheid tussen het deel en het geheel en herkennen van tegenstellingen.
- Kunnen een **moediger houding** aanleren, door in gesprekken ervaring op te doen met het opperen van tegengestelde meningen.

En: Leren met **taal** te spelen

“Het echte denken begint waar je je mening durft te veranderen.”

Stine Jensen, filosoof

Wat is een stoel?

- Teken met dikke stift
EEN STOEL op het A4'tje

Fotobronnen:

https://www.google.nl/url?sa=i&url=https://www.designaward.com/design.php%3FID%3D29587&psig=AOvVaw0_SHfy6bYqMrlJs3DG6R7m&ust=1591270262188000&source=images&cd=vfe&ved=0CIABEK-JA2oXChMI2Pah6cXI6QIVAAAAAB0A&usq=__Q
https://www.google.nl/url?sa=i&url=https://www.designagenda.me/methods%2Finnovation-in-chair-design%2F&psig=AOvVaw0_SHfy6bYqMrlJs3DG6R7m&ust=1591270262188000&source=images&cd=vfe&ved=0CHUQr4kDahcKEwjY9qHpxeXpAhUAAAAAHQAAAAAQBQ
https://www.google.nl/url?sa=i&url=https://iamthinks.blogspot.com/2012/11/2Ffor-book-lovers-bookshelf-chair.html&psig=AOvVaw0_SHfy6bYqMrlJs3DG6R7m&ust=1591270262188000&source=images&cd=vfe&ved=0CA0QjhxqFwoTCNj2oenF5ekCFQAAAAAdAAAAABAN

Filosoof Ludwig Wittgenstein

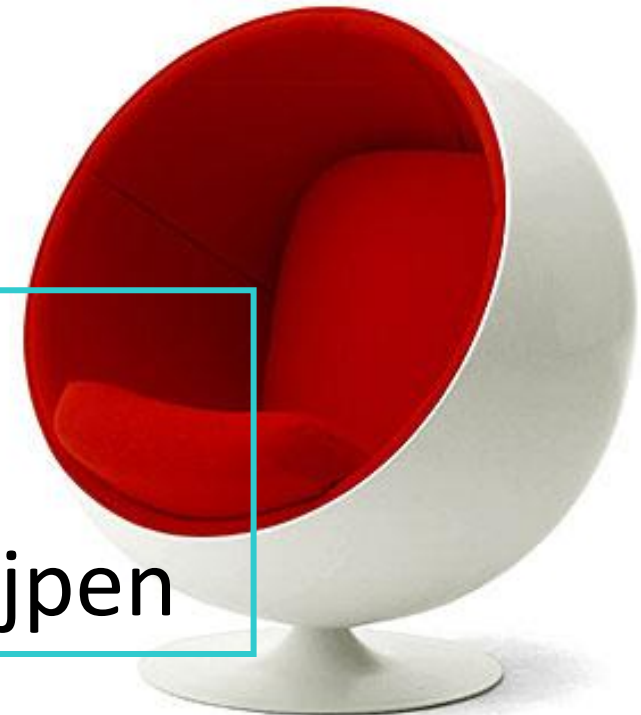
We benoemen onze wereld in taal

Achter taal gaan vele beelden schuil

Daarom: doorvragen!

(door een betekenisvraag te stellen bijvoorbeeld)

Doorvragen helpt om elkaars wereld te begrijpen

Wat is filosoferen met kinderen?

- Van gedachten wisselen over filosofische vragen (vaak begrippen 'uitvloeiën')
- Met een open houding naar de vraag kijken
- Verwondering & meningen van kind staan centraal
- Beantwoorden van de vraag is geen doel

kringgesprek -v- filosofisch gesprek:
Filosoferen in groepen is een **gezamenlijk** onderzoek

Voorwaarden voor filosoferen

- Loskomen van jezelf, ken je zelf
- Geen doelen of effecten nastreven
- Rationeel denken
- Met heldere woorden iets beargumenteren

Wat is een filosofische vraag?

**Je kunt het
antwoord niet
opzoeken**

**Je kunt erover
van mening
verschillen**

**Vraag bestaat
uit max.
8 woorden**

En nu jullie: een korte FiloQuizzz

4 vragen

Is het wel of geen
filosofische vraag?

Waarom wel / niet?

JA

TWIJFEL

NEE

JA

TWIJFEL

NEE

1

Hoe voel je je?

2

Hoeveel gras
eet een koe?

JA

TWIJFEL

NEE

3

Wat is de omtrek
van de aarde?

JA

TWIJFEL

NEE

JA

TWIJFEL

NEE

4

Kun je geluk in een zakje stoppen?

04 红色开运招福款

祥泉居

Waar gaan filosofische vragen over?

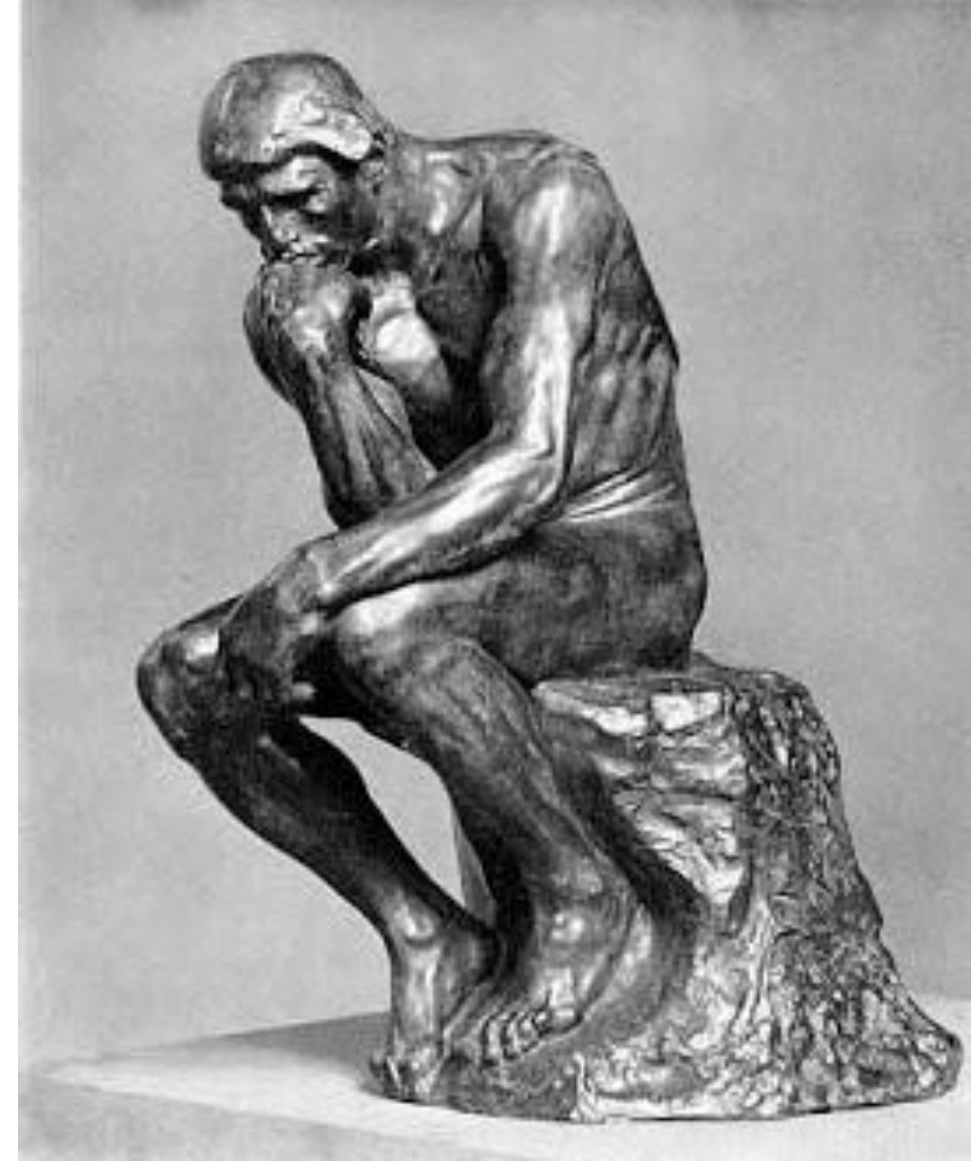

Een les met groep 8:
Waar zit je ziel?

- betekenis: **Wat is moed? Of liefde?**
- goed of fout: **Word je goed of slecht geboren?**
- de realiteit van iets: **Kan tijd treuzelen?**
- hoe we iets kunnen weten: **Wat is de kleur rood?**

Rol van gespreksleider (1)

- Luistert & heeft een open houding
- Vertrouwt kind in zijn/haar eigen wijsheid
- Creëert een veilige en open sfeer
- Verwondering & gedachten van kind staan centraal
- Bedenkt: er bestaan geen foute antwoorden

Rol van gespreksleider (2)

- Je voert een gesprek zonder agenda, doel of resultaat:
 - Je geeft zelf geen antwoorden/meningen
 - Je durft eigen onwetendheid te laten zien
 - Je stimuleert kind of jongere, verplicht niet
 - Je gaat NIET inhoudelijk in op vraag of antwoord
 - Je vraagt WEL door
- Meninge n zijn startpunt gesprek, geen doel.
- Het gaat om wat eronder ligt:
begripsverheldering of vooronderstellingen bijvoorbeeld!

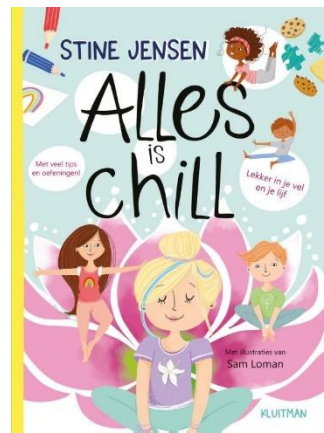
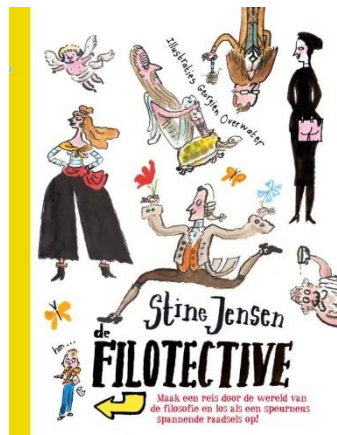
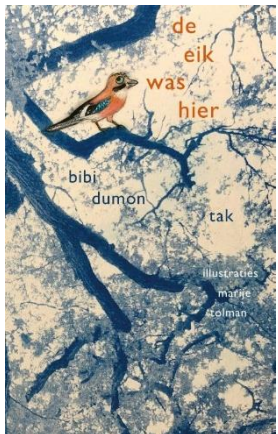
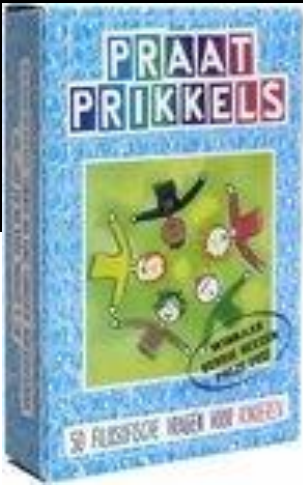
Hoe pak je het aan?

Filosoferen met boeken

- Gebruik een filosofisch boek (zie filosofvaardig.nl, ook met gratis lesmateriaal!)
- Zoek een verhaal / gedicht / boek bij een filosofisch thema

Fotobronnen: www.filosofvaardig.nl en bol.com

Voorbeeld: filosoferen over een gedicht...

Opbouw gesprek (gedicht over liefde):

- Lees de gedichten uit het boek
- Vraag bijvoorbeeld ‘wat viel op?’
- Laat ze een filosofische vraag bedenken
- Of bedenk er vooraf zelf een paar:
“Kun je verliefd worden op een robot?”

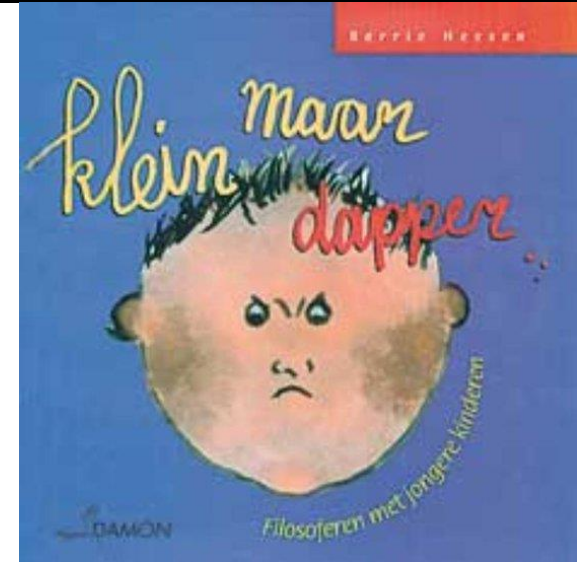

Voorbeeld: een begrip uitdiepen

- Onderwerp: wat is leren?
- Start het gesprek met een verhaal, of...
- een paar vragen, zoals:

‘kan een fiets leren fietsen?’ of ‘kan een giraf leren vliegen?’

- Laat kinderen dingen rubriceren: wel leren of niet leren
- Vraag tot slot wat de kinderen zelf zouden willen leren

Voorbeeld: filosoferen over een thema

FILOSOFIE

KUN JE OP VAKA

FILOSOFEREN MET PUBERS

KLEED JE JE OP VAKANTIE
ANDERS DAN THUIS?

F

Is dit natuur?

- Is dit wel of geen natuur?
- Geef een argument...

- Zijn dieren natuur? Waarom wel/niet?
- Zijn planten/bos/weiland/bergen natuur? Is zand natuur?
- Als dit allemaal natuur is, is het dan allemaal precies hetzelfde?
- Hoe weet of zie je of iets natuur is? / Kun je natuur altijd herkennen?
- Is groente natuur? Is een blikje met groente ook natuur? Waarom wel niet?
- Water uit de kraan?
- Wanneer is iets natuur? Hoe kun je dat weten of zien?

Voorbeeld: waar houdt natuur op?

Start het gesprek met:

- Een zakje zaadjes
- Een bak met zand
- Een verhaal over natuur
- Foto's van natuur & cultuur
- Rondlopen het schoolplein met post-its

Tip!

Samen spelen
met gedachten

week van de
kinder
filosofie

Week van de Kinderfilosofie - 2 t/m 10 april 2022

- Kijk voor **gratis** ansichtkaarten, lesmateriaal & tips op:
www.weekvandekinderfilosofie.nl
- Je kunt **stemmen** op jouw favoriete filosofische kinderboek en leuke prijzen winnen!
- En meedoen met de **Boeken-4-daagse**...

STEM MEE!
OP JOUW FAVORIETE FILOSOFISCHE KINDERBOEK & WIN!

week van de
kinder
filosofie

Online Boekenvierdaagse 4 t/m 7 april

Samen spelen
met gedachten

week van de
kinder
filosofie

Gratis workshops van auteurs van 4 boeken over
hoe je het gesprek kunt aangaan n.a.v. hun boek

week van de
kinder
filosofie

ONLINE
BOEKENVIERDAAGSE
MAANDAG 4 APRIL

met auteur Sabine Wassenberg!

Dag
1

week van de
kinder
filosofie

ONLINE
BOEKENVIERDAAGSE
DINSDAG 5 APRIL

met auteur Sabine Wassenberg!

Dag
2

week van de
kinder
filosofie

ONLINE
BOEKENVIERDAAGSE
WOENSDAG 6 APRIL

met auteur Erno Eskens en
illustrator Marthe van Kerkwijk!

Dag
3

week van de
kinder
filosofie

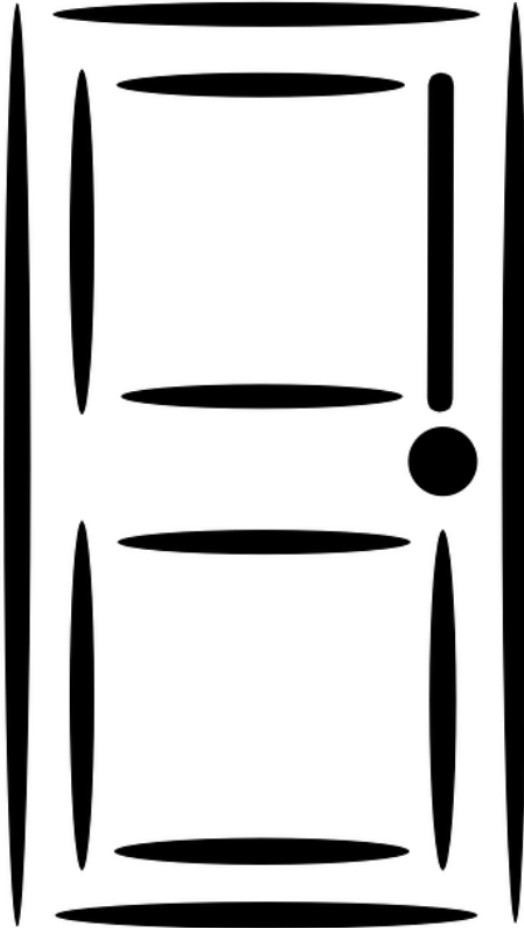
ONLINE
BOEKENVIERDAAGSE
DONDERDAG 7 APRIL

met auteur Fabien van der Ham!

Dag
4

Afsluiting: deurkrant

Schrijf op een post-it:
Wat neem je mee?
Wat laat je hier?

Dank

&

Veel plezier bij de verloting!

Tot slot...

Contact

www.filosoferenindeklas.nl

[nl.Linkedin.com/in/mariannescheeper](https://nl.linkedin.com/in/mariannescheeper)

www.facebook.com/filosoferenindeklas

@Mariannefotoo

**Bedankt voor
jullie aandacht!**

Kijk ook eens op www.mediawijsindeklas.nl

Mediawijs
in de klas

